ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)
της 26ης Οκτωβρίου 2006 *

Στην υπόθεση C-36/05,

με αντικείμενο προσφυγή του άρθρου 226 ΕΚ λόγω παραβάσεως, η οποία ασκήθηκε στις 31 Ιανουαρίου 2005,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους R. Vidal Puig και W. Wils, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Βασιλείου της Ισπανίας, εκπροσωπούμενου από τον I. del Cuvillo Contreras, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθού,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Rosas, πρόεδρο τμήματος, A. Borg Barthet και J. Malenovský (εισηγητή), δικαστές,

γενική εισαγγελέας: E. Sharpston
γραμματέας: R. Grass,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 29ης Ιουνίου 2006,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με την προσφυγή της η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ζητεί από το Δικαστήριο να διαπιστώσει ότι το Βασίλειο της Ισπανίας, απαλλάσσοντας τους δανεισμούς, εκ μέρους αν όχι όλων πάντως σχεδόν όλων των κατηγοριών ιδρυμάτων, από την υποχρέωση καταβολής αμοιβής προς τους δημιουργούς λόγω δημόσιου δανεισμού έργων που καλύπτονται από τα δικαιώματα του δημιουργού,

παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 1 και 5 της οδηγίας 92/100/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 1992, σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης, το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας (ΕΕ L 346, σ. 61, στο εξής: οδηγία).

Νομοθετικό πλαίσιο

Η κοινοτική νομοθεσία

2 Η έβδομη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας είναι η ακόλουθη:

«εκτιμώντας ότι για τη συνέχεια του δημιουργικού και καλλιτεχνικού έργου των δημιουργών και των καλλιτεχνών ερμηνευτών ή εκτελεστών είναι αναγκαία η ύπαρξη επαρκούς εισοδήματος και ότι οι επενδύσεις που απαιτούνται, ιδίως για την παραγωγή φωνογραφημάτων και ταινιών, είναι ιδιαίτερα υψηλές και ριψοκίνδυνες· ότι η δυνατότητα πραγματοποίησης του εν λόγω εισοδήματος και απόσβεσης των επενδυόμενων ποσών μπορεί να διασφαλιστεί αποτελεσματικά μόνο με την ενδεδειγμένη έννομη προστασία των εν λόγω δικαιούχων.»

3 Το άρθρο 1 της οδηγίας ορίζει:

«1. Σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου, τα κράτη μέλη παρέχουν, με την επιφύλαξη του άρθρου 5, δικαίωμα συναίνεσης ή απαγόρευσης για την εκμίσθωση και τον δανεισμό πρωτοτύπων και αντιγράφων έργων που προστατεύονται από την πνευματική ιδιοκτησία και άλλων αντικειμένων που μνημονεύονται στο άρθρο 2, παράγραφος 1.

2. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, η "εκμίσθωση" έχει την έννοια της διάθεσης προς χρήση, για περιορισμένο χρονικό διάστημα και για άμεσο ή έμμεσο οικονομικό ή εμπορικό όφελος.

3. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ο "δανεισμός" έχει την έννοια της διάθεσης προς χρήση, για περιορισμένο χρονικό διάστημα, και όχι για άμεσο ή έμμεσο οικονομικό ή εμπορικό όφελος, όταν γίνεται από ιδρύματα που είναι ανοιχτά στο κοινό.

4. Τα δικαιώματα που αναφέρονται στην παράγραφο 1 δεν εξαντλούνται από οποιαδήποτε πώληση ή άλλη πράξη διανομής πρωτοτύπων και αντιγράφων έργων που προστατεύονται από την πνευματική ιδιοκτησία και άλλων αντικειμένων που μνημονεύονται στο άρθρο 2, παράγραφος 1.»

4 Το άρθρο 5, παράγραφοι 1 έως 3, της οδηγίας ορίζει:

«1. Τα κράτη μέλη μπορούν να παρεκκλίνουν από το αποκλειστικό δικαίωμα που προβλέπεται στο άρθρο 1 όσον αφορά τον δημόσιο δανεισμό, υπό την προϋπόθεση ότι τουλάχιστον οι δημιουργοί λαμβάνουν αμοιβή για τον δανεισμό αυτό. Τα κράτη μέλη έχουν την ευχέρεια να καθορίζουν την αμοιβή λαμβάνοντας υπόψη τους στόχους πολιτικής προαγωγής.

2. Όταν τα κράτη μέλη δεν εφαρμόζουν το αποκλειστικό δικαίωμα που προβλέπεται στο άρθρο 1 για τα φωνογραφήματα, τις ταινίες και για τα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών, καθιερώνουν οπωσδήποτε αμοιβή για τους δημιουργούς.

3. Τα κράτη μέλη μπορούν να εξαιρούν ορισμένες κατηγορίες ιδρυμάτων από την πληρωμή της αμοιβής που προβλέπεται στις παραγράφους 1 και 2.»

Η εθνική νομοθεσία

5 Η οδηγία μεταφέρθηκε στην ισπανική έννομη τάξη με τον νόμο 43/1994, της 30ής Δεκεμβρίου 1994, περί του δικαιώματος εκμισθώσεως και δανεισμού και περί ορισμένων δικαιωμάτων συγγενικών προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας (*BOE* αριθ. 313, της 31ης Δεκεμβρίου 1994, σ. 39504). Ο νόμος αυτός τροποποιήθηκε με το βασιλικό διάταγμα 1/1996, της 12ης Απριλίου 1996, περί εγκρίσεως του αναθεωρημένου νόμου περί πνευματικής ιδιοκτησίας (*BOE* αριθ. 97, της 22ας Απριλίου 1996, σ. 14369, στο εξής: νομοθετικό διάταγμα).

6 Κατά το άρθρο 17 του νομοθετικού διατάγματος:

«Ο δημιουργός ασκεί κατ' αποκλειστικότητα τα δικαιώματα εκμεταλλεύσεως του έργου του υπό οποιαδήποτε μορφή και ιδίως τα δικαιώματα αναπαραγωγής, διανομής, παρουσίασης στο κοινό και μετατροπής που δεν μπορούν να ασκηθούν χωρίς την έγκρισή του εκτός από τις περιπτώσεις που προβλέπει ο παρών νόμος.»

7 Το άρθρο 19 του νομοθετικού διατάγματος είναι το ακόλουθο:

«1. Ο όρος "διανομή" σημαίνει τη διάθεση στο κοινό του πρωτοτύπου ή των αντιγράφων του έργου μέσω πωλήσεως, εκμισθώσεως δανεισμού ή με άλλους τρόπους.

[...]

3. Ο όρος "εκμίσθωση" σημαίνει τη διάθεση των πρωτοτύπων ή των αντιγράφων ενός έργου προς χρήση για περιορισμένο χρονικό διάστημα και για άμεσο ή έμμεσο οικονομικό ή εμπορικό όφελος.

Δεν εμπίπτουν στην έννοια της εκμίσθωσης η διάθεση προς έκθεση, παρουσίαση στο κοινό φωνογραφημάτων ή οπτικοακουστικών εγγραφών έστω και υπό μορφή αποσπασμάτων καθώς και η διάθεση για επιτόπου επισκόπηση.

4. Ο όρος "δανεισμός" σημαίνει τη διάθεση προς χρήση για περιορισμένο χρονικό διάστημα χωρίς άμεσο ή έμμεσο οικονομικό ή εμπορικό όφελος όταν γίνεται από ιδρύματα που είναι ανοικτά στο κοινό.

Σημειωτέον ότι δεν υπάρχει άμεσο ή έμμεσο, οικονομικό ή εμπορικό όφελος οσάκις ο δανεισμός από ίδρυμα ανοιχτό στο κοινό γίνεται αντί καταβολής χρηματικού ποσού που δεν υπερβαίνει το ποσό που είναι αναγκαίο για την κάλυψη των εξόδων λειτουργίας του.

Δεν εμπίπτουν στην έννοια του δανεισμού οι πράξεις που εμπίπτουν στο δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 3 ανωτέρω και αυτές που γίνονται μεταξύ ιδρυμάτων ανοικτών στο κοινό.»

8 Το αποκλειστικό δικαίωμα δανεισμού που παρέχουν στον δημιουργό τα άρθρα 17 και 19 του νομοθετικού διατάγματος υπόκειται στην ακόλουθη εξαίρεση την οποία προβλέπει το άρθρο 37, παράγραφος 2, του νομοθετικού διατάγματος.

«[...] τα μουσεία, αρχεία, βιβλιοθήκες, τα κέντρα τεκμηριώσεως, οι δημόσιες βιβλιοθήκες φωνογραφημάτων ή ταινιοθήκες ή αυτές που εξαρτώνται από φορείς

γενικού συμφέροντος πολιτιστικού, επιστημονικού ή εκπαιδευτικού και μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ή από εκπαιδευτικά ιδρύματα που ανήκουν στο ισπανικό εκπαιδευτικό σύστημα, δεν ζητούν τη συναίνεση των δικαιούχων των δικαιωμάτων ούτε τους παρέχουν αμοιβή για τους δανεισμούς που πραγματοποιούν.»

Η διοικητική διαδικασία

9 Στις 24 Απριλίου 2003, η Επιτροπή ζήτησε από το Βασίλειο της Ισπανίας να της παράσχει πληροφορίες σχετικά με τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο των άρθρων 1, 2 και 5 της οδηγίας. Το Βασίλειο της Ισπανίας απάντησε με έγγραφο της 1ης Ιουλίου 2003.

10 Σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 226, πρώτο εδάφιο, ΕΚ, η Επιτροπή απηύθυνε στο Βασίλειο της Ισπανίας, στις 19 Δεκεμβρίου 2003, έγγραφο οχλήσεως και το κάλεσε να θεσπίσει τα μέτρα που είναι αναγκαία για να συμμορφωθεί προς την οδηγία. Το εν λόγω κράτος μέλος υπέβαλε παρατηρήσεις στις 19 Μαρτίου 2004.

11 Η Επιτροπή, θεωρώντας ότι οι διευκρινίσεις αυτές δεν ήταν ικανοποιητικές, απηύθυνε στις 9 Ιουλίου 2004 αιτιολογημένη γνώμη στο Βασίλειο της Ισπανίας και το κάλεσε να λάβει τα αναγκαία μέτρα για να συμμορφωθεί με τη γνώμη αυτή εντός δύο μηνών από της κοινοποιήσεώς της.

12 Απαντώντας στην αιτιολογημένη γνώμη, το Βασίλειο της Ισπανίας διαβίβασε, στις 13 Σεπτεμβρίου 2004, στην Επιτροπή μια έκθεση του Υπουργείου Πολιτισμού στην οποία, αφενός, επαναλαμβάνονται τα επιχειρήματα που είχαν αναπτύξει οι ισπανικές αρχές με την απάντηση στην προειδοποιητική επιστολή και, αφετέρου, προβάλλεται η «ανεπάρκεια διαθεσίμων κεφαλαίων στον προϋπολογισμό».

13 Η Επιτροπή δεν ικανοποιήθηκε με τα επιχειρήματα στα οποία στηρίχθηκε η στάση του Βασιλείου της Ισπανίας και αποφάσισε να ασκήσει την υπό κρίση προσφυγή.

Επί της προσφυγής

Επιχειρήματα των διαδίκων

14 Κατά την Επιτροπή, από το άρθρο 37, παράγραφος 2, του νομοθετικού διατάγματος προκύπτει ότι η υποχρέωση καταβολής αμοιβής στους δημιουργούς για τον δανεισμό των έργων τους που γίνεται χωρίς συναίνεση του φορέα του δικαιώματος είναι τόσο περιορισμένη ώστε είναι αμφίβολο αν μπορεί να τύχει εφαρμογής στην πράξη. Η διάκριση που γίνεται μεταξύ του «ιδρύματος» που πραγματοποιεί τον δανεισμό και του «οργανισμού» που ελέγχει το ίδρυμα αυτό είναι στην πραγματικότητα άκρως τυπολατρική. Συγκεκριμένα, εξαρτά την οφειλομένη στους δημιουργούς αμοιβή από τη νομική μορφή που επιλέγει ο δανείζων, πράγμα που καθιστά δυνατή την παράκαμψη της υποχρεώσεως αμοιβής.

15 Στην πραγματικότητα, η υποχρέωση αυτή δεν ισχύει οσάκις οι φορείς που πραγματοποιούν τον δανεισμό ανήκουν σε δημόσιους οργανισμούς, σε ιδρύματα που υπάγονται στο ισπανικό εκπαιδευτικό σύστημα ή σε ιδιωτικούς οργανισμούς «γενικού συμφέροντος πολιτιστικού, επιστημονικού ή εκπαιδευτικού χαρακτήρα» και που δεν είναι κερδοσκοπικοί.

16 Κατά συνέπεια, η υποχρέωση αμοιβής ισχύει μόνο σε δύο περιπτώσεις. Η πρώτη είναι η περίπτωση όπου το ίδρυμα που πραγματοποιεί τον δανεισμό είναι ιδιωτικός κερδοσκοπικός οργανισμός. Όμως οι δανεισμοί που γίνονται «χάριν κερδοσκοπίας» θεωρούνται όχι ως δανεισμοί κατά την έννοια της οδηγίας, αλλά ως εκμισθώσεις. Εξάλλου, στην πράξη δεν είναι πιθανό ένας κερδοσκοπικός οργανισμός να πραγματοποιεί δωρεάν δανεισμό. Η δεύτερη περίπτωση είναι αυτή όπου το εν

λόγω ίδρυμα είναι ιδιωτικός οργανισμός μη κερδοσκοπικός, πλην όμως δεν είναι οργανισμός «γενικού συμφέροντος πολιτιστικού, επιστημονικού ή εκπαιδευτικού χαρακτήρα». Και στην περίπτωση αυτή είναι μάλλον απίθανο τα μουσεία, οι βιβλιοθήκες, οι βιβλιοθήκες φωνογραφημάτων, οι ταινιοθήκες και κάθε άλλο ίδρυμα που πραγματοποιεί δανεισμούς στο κοινό, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, να μη μπορούν να θεωρηθούν ως «οργανισμοί γενικού συμφέροντος πολιτιστικού, επιστημονικού ή εκπαιδευτικού χαρακτήρα».

17 Ναι μεν, δηλαδή, εν προκειμένω το νομοθετικό διάταγμα διακρίνει σαφώς μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών ιδρυμάτων, πλην όμως η διάκριση αυτή δεν μπορεί να θεωρηθεί ως πραγματική, διότι έχει το ίδιο αποτέλεσμα με την έλλειψη κάθε διάκρισης και καταλήγει στην απαλλαγή όλων των περιπτώσεων δανεισμού από την υποχρέωση αμοιβής.

18 Εξάλλου, το άρθρο 5, παράγραφος 3, της οδηγίας, ως παρέκκλιση από την υποχρέωση αμοιβής που προβλέπει η παράγραφος 1 του άρθρου αυτού, πρέπει να ερμηνεύεται συσταλτικά. Συνεπώς, αν δεν δίνεται καμιά έννοια στο επίθετο «ορισμένος» από την έκφραση «ορισμένες κατηγορίες ιδρυμάτων», τότε χάνει κάθε πρακτική αποτελεσματικότητα η υποχρέωση αμοιβής και δίνεται στην παράγραφο 3 ερμηνεία αντίθετη προς τον σκοπό της οδηγίας. Επιπλέον, η διάταξη αυτή αφήνει μεν στα κράτη μέλη σημαντικό περιθώριο εκτιμήσεως ως προς τον προσδιορισμό των κατηγοριών ιδρυμάτων που απαλλάσσονται από την υποχρέωση αμοιβής, πλην όμως η απαλλαγή που ισχύει σε όλα ή σχεδόν όλα τα ιδρύματα καθίσταται ο γενικός κανόνας.

19 Εξάλλου, οι αμοιβές που λαμβάνουν οι δημιουργοί πρέπει να αντισταθμίζουν τις δημιουργικές τους προσπάθειες. Συνεπώς, η έλλειψη πληρωμής ή η πληρωμή τόσο μικρού ποσού που είναι προφανώς ανεπαρκές για να αντισταθμίσει αυτές τις δημιουργικές προσπάθειες δεν μπορούν να θεωρηθούν ως «αμοιβή» κατά κυριολεξία.

20 Αμυνόμενο, το Βασίλειο της Ισπανίας φρονεί πρώτον ότι δεν είναι ακριβές να χαρακτηρίζεται εξαιρετικά «περιορισμένος» ο τομέας εφαρμογής της υποχρέωσης αμοιβής των δημιουργών που προβλέπει η ισπανική νομοθεσία διότι η Επιτροπή κακώς εξομοιώνει «ιδρύματα» και «οργανισμούς». Στην πραγματικότητα, η έλλειψη κερδοσκοπίας είναι προϋπόθεση που πρέπει να ισχύει όχι στο ίδιο το ίδρυμα αλλά στον οργανισμό στον οποίο αυτό υπάγεται. Η εξομοίωση μεταξύ ιδρύματος και οργανισμού προκαλεί σύγχυση διότι αφήνει να υποτεθεί ότι ο κερδοσκοπικός χαρακτήρας και το γενικό συμφέρον πρέπει να έχουν εφαρμογή στο ίδρυμα και όχι στον οργανισμό που το ελέγχει. Υπό τις συνθήκες αυτές, είναι ευρύτερος ο τομέας εφαρμογής της υποχρέωσης τον οποίο η Επιτροπή χαρακτηρίζει εξαιρετικά περιορισμένο. Είναι εξάλλου συνηθέστατο ιδιωτικές εταιρίες να ασκούν δραστηριότητες χορηγίας προβαίνοντας σε δανεισμό έργων στο κοινό και τίποτα δεν εμποδίζει τους φορείς στους οποίους αυτές ανήκουν να καταβάλουν αμοιβή στους δημιουργούς οι οποίοι το ζητούν.

21 Το Βασίλειο της Ισπανίας υποστηρίζει περαιτέρω ότι κανένα άρθρο της οδηγίας δεν παρέχει στοιχεία ή κριτήρια ερμηνείας ως προς την έκταση που μπορεί να λάβει ο γενικός κανόνας της αμοιβής των δημιουργών καθώς και η απαλλαγή από την καταβολή της. Η Επιτροπή, η οποία και φέρει το βάρος αποδείξεως, δεν απέδειξε ότι η έκταση της απαλλαγής από την καταβολή αμοιβής στους δημιουργούς για τον δανεισμό των έργων τους ευθύνεται για ανεπαρκή εισοδήματα εις βάρος των τελευταίων ικανά να εμποδίσουν τη δυνατότητά τους για νέες δημιουργίες. Εξάλλου, η Επιτροπή ούτε απέδειξε ούτε καν ισχυρίστηκε ότι η απαλλαγή αυτή επηρέασε την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς.

22 Αντίθετα με όσα ισχυρίζεται η Επιτροπή, που χωρίς νόμιμο έρεισμα περιορίζει την ευχέρεια που αναγνωρίζεται στα κράτη μέλη να απαλλάσσουν ορισμένες κατηγορίες ιδρυμάτων, ακόμα και όλα τα ιδρύματα, η οδηγία παρέχει στα κράτη μέλη ευρεία εξουσία εκτιμήσεως και τους δίνει τη δυνατότητα να περιορίζουν, μάλιστα δε να εξουδετερώνουν, την υποχρέωση αμοιβής στο μέτρο που είναι αναγκαίο για την επίτευξη των πολιτιστικών στόχων που τάσσουν, πράγμα που αποτελεί πρωταρχική απαίτηση η οποία υπερισχύει της ανάγκης να εξασφαλίζονται επαρκή εισοδήματα στους δημιουργούς. Η δήλωση της Επιτροπής, στην έκθεσή της

προς το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή όσον αφορά το δικαίωμα δημόσιου δανεισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση, της 12ης Σεπτεμβρίου 2002 [COM(2002) 502, στο εξής: έκθεση του 2002 για το δικαίωμα δημόσιου δανεισμού], επιβεβαιώνει την ερμηνεία αυτή. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή παρατηρεί στο έγγραφο αυτό ότι, «υπό ορισμένες συνθήκες, [το άρθρο 5] επιτρέπει στα κράτη να αντικαθιστούν τα αποκλειστικά δικαιώματα με δικαίωμα αμοιβής ή μάλιστα να μην προβλέπουν αμοιβή».

23 Τέλος, το Βασίλειο της Ισπανίας υποστηρίζει ότι η έκφραση «ορισμένες κατηγορίες ιδρυμάτων» δεν αναφέρεται στην ποσότητα, στον αριθμό ή στο μέγεθός τους, αλλά σημαίνει αδιακρίτως διάφορες κατηγορίες ιδρυμάτων που διαφοροποιούνται ή οριοθετούνται. Συνεπώς, η ερμηνεία του άρθρου 5, παράγραφος 3, της οδηγίας που υποστηρίζει η Επιτροπή δεν ανταποκρίνεται στην πραγματική σημασία της έκφρασης αυτής.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

24 Με την υπό κρίση προσφυγή λόγω παραβάσεως, η Επιτροπή εγείρει, κατά τα ουσιώδη, το ζήτημα της ενότητας που πρέπει να αποδίδεται στο άρθρο 5, παράγραφος 3, της οδηγίας, κατά το οποίο τα κράτη μέλη μπορούν να απαλλάσσουν «ορισμένες κατηγορίες ιδρυμάτων» από την καταβολή αμοιβής που προβλέπει η παράγραφος 1 του ίδιου άρθρου.

25 Κατά πάγια νομολογία, για την ερμηνεία διατάξεως του κοινοτικού δικαίου πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνον η διατύπωσή της, αλλά και το πλαίσιο της καθώς και οι στόχοι που επιδιώκει η ρύθμιση στην οποία ανήκει η διάταξη (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 18ης Μαΐου 2000, C-301/98, KVS International, Συλλογή 2000, σ. I-3583, σκέψη 21, και της 19ης Σεπτεμβρίου 2000, C-156/98, Γερμανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-6857, σκέψη 50).

26 Λαμβανομένου υπόψη του κυρίου σκοπού της οδηγίας όπως προκύπτει ειδικότερα από την έβδομη αιτιολογική σκέψη, η οδηγία σκοπεί στην εξασφάλιση επαρκούς εισοδήματος στους δημιουργούς, στους καλλιτέχνες ερμηνευτές ή στους εκτελεστές και στην απόσβεση των ιδιαίτερα υψηλών και ριψοκινδύνων επενδύσεων που απαιτεί ειδικότερα η παραγωγή φωνογραφημάτων και ταινιών (αποφάσεις της 28ης Απριλίου 1998, C-200/96, Metronome Musik, Συλλογή 1998, σ. I-1953, σκέψη 22 και της 6ης Ιουλίου 2006, C-53/05, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, Συλλογή 2006, σ. I-6215, σκέψη 24).

27 Η απαλλαγή όλων, ή σχεδόν όλων, των κατηγοριών ιδρυμάτων που προβαίνουν σε αυτού του είδους τον δανεισμό από την υποχρέωση την οποία θεσπίζει το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας θα στερούσε τους δημιουργούς από μια αμοιβή που θα μπορούσε να αποσβέσει τις επενδύσεις τους, γεγονός που θα είχε ασφαλώς επιπτώσεις στη δραστηριότητα δημιουργίας νέων έργων (βλ. προαναφερθείσες αποφάσεις Metronome Musik, σκέψη 24, και Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, σκέψη 25). Υπό τις συνθήκες αυτές, η μεταφορά της οδηγίας που συνεπάγεται στην πράξη απαλλαγή όλων, ή σχεδόν όλων, των κατηγοριών ιδρυμάτων αντιβαίνει στον κύριο σκοπό της οδηγίας αυτής.

28 Το Βασίλειο της Ισπανίας υποστηρίζει πάντως, συναφώς, ότι ο στόχος της πολιτιστικής προαγωγής υπερισχύει του στόχου της εξασφαλίσεως επαρκούς εισοδήματος στους δημιουργούς. Η ελευθερία που αναγνωρίζει στα κράτη μέλη η οδηγία τους επιτρέπει δηλαδή να προβλέπουν υπέρ των δημιουργών πολύ μικρή, συμβολική, ακόμη και μηδενική αμοιβή. Η έκθεση του 2002 για το δικαίωμα δημόσιου δανεισμού επιβεβαιώνει την ερμηνεία αυτή.

29 Βεβαίως, η πολιτιστική προαγωγή συνιστά στόχο γενικού συμφέροντος που επιτρέπει τη βάσει του άρθρου 5, παράγραφος 3, της οδηγίας απαλλαγή ορισμένων ιδρυμάτων δημόσιου δανεισμού από την υποχρέωση αμοιβής. Ωστόσο, η προστασία των φορέων δικαιωμάτων, προκειμένου να εξασφαλιστεί υπέρ αυτών η προσπόριση καταλλήλου εισοδήματος, αποτελεί επίσης ειδικό στόχο της ίδιας οδηγίας, όπως ρητά διευκρινίζει η έβδομη αιτιολογική σκέψη της. Ακριβώς, για να διαφυλαχθεί αυτό το δικαίωμα αμοιβής, ο κοινοτικός νομοθέτης θέλησε να περιορίσει την έκταση της απαλλαγής, απαιτώντας από τις εθνικές αρχές να απαλλάσσουν ορισμένες μόνο κατηγορίες ιδρυμάτων από την υποχρέωση αυτή.

30 Εξάλλου, η ερμηνεία της οδηγίας που στηρίζεται στον κύριο στόχο της όπως προκύπτει από τη σκέψη 26 της παρούσας απόφασης επιρρωννύεται από τη διατύπωση του άρθρου 5, παράγραφος 3, διάταξη η οποία κάνει λόγο μόνο για «ορισμένες κατηγορίες ιδρυμάτων». Ο κοινοτικός νομοθέτης δεν θέλησε δηλαδή να δώσει τη δυνατότητα στα κράτη μέλη να απαλλάσσουν όλες, ή σχεδόν όλες, τις κατηγορίες ιδρυμάτων από την υποχρέωση καταβολής αμοιβής που προβλέπει η παράγραφος 1 του ίδιου άρθρου (απόφαση Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, όπ.π., σκέψη 21).

31 Επιπλέον, με το άρθρο 5, παράγραφος 3, η οδηγία επιτρέπει στα κράτη μέλη να παρεκκλίνουν, όσον αφορά τον δημόσιο δανεισμό, από τη γενική υποχρέωση καταβολής αμοιβής στους δημιουργούς που προβλέπει η παράγραφος 1 του ίδιου άρθρου. Κατά πάγια νομολογία όμως, οι διατάξεις μιας οδηγίας που παρεκκλίνουν από γενική αρχή την οποία καθιερώνει η ίδια οδηγία πρέπει να ερμηνεύονται συσταλτικά (αποφάσεις της 29ης Απριλίου 2004, C-476/01, Kapper, Συλλογή 2004, σ. I-5205, σκέψη 72, και Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, όπ.π., σκέψη 22).

32 Κατά συνέπεια, αντίθετα με ό,τι υποστηρίζει το Βασίλειο της Ισπανίας και όπως προκύπτει από τη σκέψη 30 της παρούσας απόφασης, η έκφραση «ορισμένες κατηγορίες ιδρυμάτων» του άρθρου 5, παράγραφος 3, έχει ποσοτική έννοια. Από την εν λόγω υποχρέωση μπορεί δηλαδή να απαλλαγεί ένας μικρός μόνον αριθμός κατηγοριών ιδρυμάτων που υποχρεούνται ενδεχομένως να καταβάλουν αμοιβή κατ' εφαρμογή της παραγράφου 1 του ίδιου άρθρου.

33 Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι, ελλείψει επαρκώς ακριβών κοινοτικών κριτηρίων στην οδηγία για την οριοθέτηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από αυτήν, εναπόκειται στα κράτη μέλη να προσδιορίσουν, στο έδαφός τους, τα πλέον κατάλληλα κριτήρια προκειμένου να διασφαλίσουν τον σεβασμό της εντός των ορίων που επιβάλλει το κοινοτικό δίκαιο και ιδίως η οδηγία (βλ. κατ' αυτήν την έννοια αποφάσεις της 6ης Φεβρουαρίου 2003, C-245/00, SENA, Συλλογή 2003, σ. I-1251, σκέψη 34, και της 16ης Οκτωβρίου 2003, C-433/02, Επιτροπή κατά Βελγίου, Συλλογή 2003, σ. I-12191, σκέψη 19).

34 Συναφώς, έχει κριθεί ότι το άρθρο 5, παράγραφος 3, της οδηγίας επιτρέπει αλλά δεν υποχρεώνει τα κράτη μέλη να προβλέπουν εξαίρεση για ορισμένες κατηγορίες ιδρυμάτων. Επομένως, αν οι περιστάσεις που επικρατούν στο εν λόγω κράτος μέλος δεν επιτρέπουν να γίνει ορθή διάκριση μεταξύ κατηγοριών ιδρυμάτων, θα πρέπει να επιβληθεί σε όλα τα οικεία ιδρύματα η υποχρέωση να καταβάλλουν την αμοιβή που προβλέπει η παράγραφος 1 του άρθρου αυτού (απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου, όπ.π., σκέψη 20).

35 Το Βασίλειο της Ισπανίας προβάλλει το επιχείρημα ότι η απαλλαγή που προβλέπει το άρθρο 37, παράγραφος 2, του νομοθετικού διατάγματος δεν ισχύει για το «ίδρυμα» που πραγματοποιεί δανεισμό αλλά για τον φορέα που ελέγχει το ίδρυμα αυτό.

36 Όπως όμως ορθά παρατηρεί η Επιτροπή, η εξάρτηση της απαλλαγής από την υποχρέωση αμοιβής από τη νομική μορφή που επιλέγει ο δανείζων μαρτυρεί υπερβάλλουσα νομική τυπολατρία ικανή να δώσει τη δυνατότητα στον τελευταίο να παρακάμψει εύκολα την υποχρέωση αμοιβής. Επιπλέον, το Βασίλειο της Ισπανίας δεν παρέχει κανένα στοιχείο ικανό να αποδείξει ότι είναι χρήσιμη η διάκριση που γίνεται μεταξύ του ιδρύματος και του οργανισμού που το ελέγχει, δεδομένου ότι οι δύο ενότητες βρίσκονται σε κατάσταση ουσιαστικά πανομοιότυπη από τη σκοπιά της πράξης του δανεισμού.

37 Το Βασίλειο της Ισπανίας υποστηρίζει επίσης ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι η απαλλαγή που προβλέπει το άρθρο 37, παράγραφος 2, του νομοθετικού διατάγματος δεν δίνει την ευκαιρία στους δημιουργούς να πραγματοποιήσουν κατάλληλο εισόδημα και στρεβλώνει τον ανταγωνισμό εντός της κοινής αγοράς.

38 Αυτό το επιχείρημα πρέπει όμως να απορριφθεί λαμβανομένης υπόψη της πάγιας νομολογίας του Δικαστηρίου, από την οποία προκύπτει ότι η προσφυγή λόγω παραβάσεως έχει αντικειμενικό χαρακτήρα (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 17ης Νοεμβρίου 1993, C-73/92, Επιτροπή κατά Ισπανίας, Συλλογή 1993, σ. I-5997, σκέψη 19), οπότε η μη τήρηση μιας υποχρεώσεως που επιβάλλει κανόνας κοινοτικού δικαίου συνιστά καθ' εαυτή παράβαση και το γεγονός ότι αυτή η μη

τήρηση δεν είχε αρνητικές συνέπειες είναι άνευ επιρροής (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 21ης Σεπτεμβρίου 1999, C-392/96, Επιτροπή κατά Ιρλανδίας, Συλλογή 1999, σ. I-5901, σκέψεις 60 και 61, καθώς και της 26ης Ιουνίου 2003, C-233/00, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 2003, σ. I-6625, σκέψη 62). Το Βασίλειο της Ισπανίας, θεωρώντας ότι μπορεί να ερμηνεύσει την οδηγία με βάση την εξέταση των συνεπειών της εφαρμογής της, όπως είναι η ανεπάρκεια των εισοδημάτων των δημιουργών, εξαρτά την ερμηνεία της οδηγίας από τα αποτελέσματα της εφαρμογής της, πράγμα που δεν σέβεται τη λογική σειρά των δύο αυτών φάσεων του νομικού συλλογισμού.

39 Επιπλέον, ναι μεν στην έκθεση του 2002 για το δικαίωμα δημόσιου δανεισμού η Επιτροπή διαπιστώνει ότι το άρθρο 5 της οδηγίας προβλέπει, υπό ορισμένες περιστάσεις, μηδενική αμοιβή, πλην όμως η δυνατότητα αυτή να μην προβλέπεται καμιά αμοιβή αφορά μόνον τις κατηγορίες ιδρυμάτων που απαλλάσσονται από την υποχρέωση αμοιβής βάσει του άρθρου 5, παράγραφος 3, της οδηγίας. Όπως όμως προκύπτει από τη σκέψη 31 της παρούσας απόφασης, η διάταξη αυτή πρέπει να ερμηνεύεται συσταλτικά.

40 Εν πάση περιπτώσει, αν υποτεθεί ότι μπορεί να γίνει επίκληση της εν λόγω έκθεσης προς στήριξη των επιχειρημάτων του Βασιλείου της Ισπανίας, αυτή δεν αποτελεί, όπως ορθά παρατήρησε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 31 των προτάσεών της, παρά ένα στοιχείο ερμηνείας μεταξύ άλλων που δεν δεσμεύει το Δικαστήριο.

41 Συνεπώς, το Βασίλειο της Ισπανίας περιλαμβάνοντας στον κατάλογο των ιδρυμάτων που απαλλάσσονται από την υποχρέωση αμοιβής του άρθρου 37, παράγραφος 2, του νομοθετικού διατάγματος όλες, ή σχεδόν όλες, τις κατηγορίες ιδρυμάτων που κατά κανόνα υπόκεινται στην υποχρέωση αμοιβής δίνει στο άρθρο 5, παράγραφος 3, της οδηγίας ερμηνεία που δεν συνάδει προς τον κύριο σκοπό της ούτε προς τη συσταλτική ερμηνεία που αρμόζει στη διάταξη αυτή, καθόσον εισάγει παρέκκλιση από τη γενική υποχρέωση της αμοιβής των δημιουργών.

42 Υπό τις συνθήκες αυτές, η προσφυγή που άσκησε η Επιτροπή πρέπει να θεωρηθεί βάσιμη.

43 Κατά συνέπεια διαπιστώνεται ότι το Βασίλειο της Ισπανίας, απαλλάσσοντας από την υποχρέωση αμοιβής των δημιουργών τον δανεισμό από όλες, ή σχεδόν όλες, τις κατηγορίες ιδρυμάτων που πραγματοποιούν δημόσιο δανεισμό έργων προστατευομένων από τα δικαιώματα δημιουργού, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 1 και 5 της οδηγίας.

Επί των δικαστικών εξόδων

44 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρξε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε την καταδίκη του Βασιλείου της Ισπανίας και αυτό ηττήθηκε, το τελευταίο πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφασίζει:

1) **Το Βασίλειο της Ισπανίας, απαλλάσσοντας από την υποχρέωση αμοιβής των δημιουργών τον δανεισμό από όλες, ή σχεδόν όλες, τις κατηγορίες ιδρυμάτων που πραγματοποιούν δημόσιο δανεισμό έργων προστατευομένων από τα δικαιώματα δημιουργού, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 1 και 5 της οδηγίας 92/100/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 1992, σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης, το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας.**

2) **Καταδικάζει το Βασίλειο της Ισπανίας στα δικαστικά έξοδα.**

(υπογραφές)